

СТАН АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ



Людмила Вікторівна ГОНЧАРЕНКО

Директор департаменту агропромислового розвитку Львівської обласної військової адміністрації.

Агропромисловий сектор Львівщини, не зважаючи на тривалу широкомасштабну війну росії проти України, виклики пов'язані з нетиповими погодними умовами продовжив і у 2024 р. демонструвати значний прогрес у розвитку ключових напрямів, таких як рослинництво, птахівництво та свинарство, впровадження інноваційних технологій. Завдяки скоординованій роботі обласної влади, сільськогосподарських виробників, інвесторів, наукових установ і міжнародних партнерів, регіон зміцнив свої позиції як лідер у сільськогосподарській галузі України. Стаття підсумовує основні досягнення року та окреслює перспективи подальшого розвитку аграрного сектору.

Посівна площа

Львівщина володіє значним земельним ресурсом – 1,24 мільйона гектарів сільськогосподарських угідь, що дозволяє підтримувати широкий спектр діяльності в аграрному секторі. Посівна площа сільськогосподарських культур урожаю 2024 р. становила 754,8 тис. га, що на 7,7 тис. га (+1,0 %) більше посівної площі 2023 р. Сільськогосподарськими підприємствами обробляється більше 57 % посівної площі (432,2 тис. га), господарствами населення близько 43 % (322,6 тис. га). Збільшення посівних площ відбулось за рахунок додаткового залучення у сільськогосподарський оборот ріллі, в тому числі

через аукціони на право оренди с.-г. земель комунальної форми власності.

Сільськогосподарські підприємства є основними виробниками зернових та олійних культур, цукрових буряків та м'яса. Понад 90 % валового виробництва картоплі, овочів, молока та яєць виробляється господарствами населення. Також господарства населення є основними виробниками плодів і ягід (понад 80 %).

Ринок землі

У 2024 р. активізувався земельний ринок. На території Львівської області укладено 2,6 тис. угод купівлі-продажу земельних ділянок (паїв) на площу 2,8 тис. га, що на 1,2 тис. га або майже у 2 рази більше ніж у попередньому році. Варто зазначити, що вартість землі також зростає і середня вартість продажу 1 га склала 71,3 тис. грн (+13,5 тис. грн). Органами місцевого самоврядування надано в оренду через аукціони 7,2 тис. га земель комунальної форми власності с.-г.призначення.

Виробництво валової продукції

Агропромисловий комплекс Львівщини формує біля 20 % ВВП області, виробляє понад 4,3 % валової сільськогосподарської продукції України. В області діяльність здійснюють 1,4 тис. сільськогосподарських підприємств, в тому числі 1140 фермерських господарств. Зростання валового виробництва досягнуто за рахунок збільшення виробництва продукції рослинництва в обох категоріях господарств (сільськогосподарські підприємства, господарства населення) та збільшення обсягів виробництва м'яса, молока, яєць сільськогосподарськими підприємствами (рис. 1).

Рослинництво

З року в рік активно розвиваються галузі ягідництва та садівництва, що є важливим внеском у розширення внутрішнього ринку та збільшення експорту фруктової-ягідної продукції. У 2024 р. закладено нових насаджень на площі 222,5 га, з яких 134,5 га – за сприяння грантової програми «Свій Сад». За площами садів і ягідників, які створюються в межах програми «Робота «Свій сад» – Львівщина третя після Закарпатської і Київської областей.

За підсумками 2024 року площі плодово-ягідних насаджень у плодоносному віці в господарствах усіх категорій становлять 13,7 тис. га, що на 0,6 тис. га більше, ніж у 2023 році. Також, як свідчать оперативні дані, на 7,3 % збільшено збір плодово-ягідної продукції – до 157,3 тис. тонн.

У структурі насаджень у господарствах усіх категорій плодової культури займають 80 % (10,9 тис. га), ягідні – 12% (1,6 тис. га), а горіхоплідні – 8 % (1,1 тис. га) (рис. 2).



ДЕПАРТАМЕНТ
АГРОПРОМИСЛОВОГО
РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОДА

ВИРОБНИЦТВО ВАЛОВОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОСПІДПРИЄМСТВАМИ, МЛРД. ГРН.

ІНДЕКС ВИРОБНИЦТВА
ВАЛОВОЇ С/Г ПРОДУКЦІЇ ЗА
11 МІСЯЦІВ 2024 РОКУ В
С/Г ПІДПРИЄМСТВАХ 122,7%



ЧАСТКА ОСНОВНИХ КАТЕГОРІЙ ГОСПОДАРСТВ У ВИРОБНИЦТВІ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, %

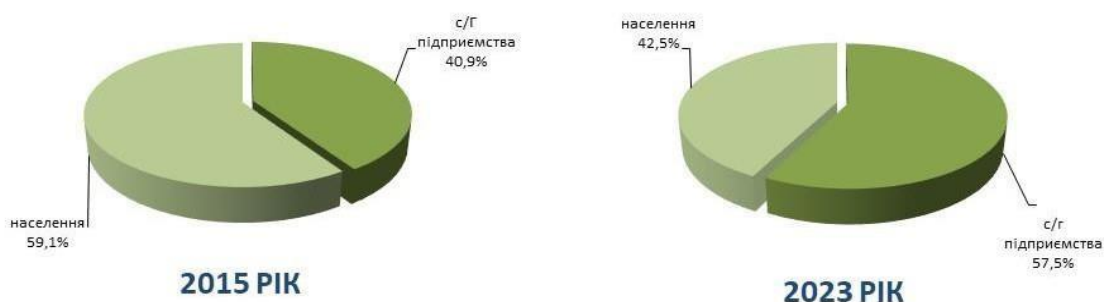


Рисунок 1



ДЕПАРТАМЕНТ
АГРОПРОМИСЛОВОГО
РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОДА

ЗАКЛАДАННЯ НОВИХ ІНТЕНСИВНИХ ПЛОЩ САДІВ І ЯГІДНИКІВ

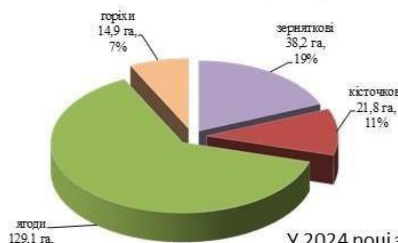
ПЛОЩА НАСАДЖЕНЬ, ГА



СУМА ПОГОДЖЕНИХ ГРАНТІВ, МЛН ГРН.



СТРУКТУРА НОВИХ НАСАДЖЕНЬ, ГА



У 2024 році закладено 222,5 га нових садів та ягідників,
з них 134,5 га - за кошти грантової підтримки

Рисунок 2

За результатами 2024 року всіма категоріями господарств зібрано 1878,2 тис. тонн (+106,9 тис. тонн до 2023 р.) зернових з площі 308,8 тис. га, олійних – 768,5 тис. тонн (+102,3 тис. тонн до 2023 р.) з площі 228,8 тис. га, картоплі 1783,0 тис. тонн (-43,7 тис. тонн до 2023 р.) з площі 98,7 тис. га, овочів 786,1 тис. тонн (-72,9 тис. тонн до 2023 р.) з площі 43,1 тис. га, цукрового буряка зібрано 1062,6 тис. тонн (+94,7 тис. тонн до 2023 р.) з площі 16,1 тис. га.

Середня урожайність зернових культур складала 60,9 ц/га та збільшилась на 3,4 ц/га (+5,9 %), олійних – 33,5 ц/га та збільшилась на 2,1 ц/га порівняно з 2023 роком.

У порівнянні з 2023 роком зросла врожайність наступних культур: пшениця на 2,3 ц/га, ячмінь на 3,5 ц/га, ріпак на 2,9 ц/га, соя на 1,4 ц/га. Зменшилась урожайність кукурудзи на зерно на 6,3 ц/га, картоплі на 3,2 ц/га та овочів на 14,9 ц/га.

Крім традиційних культур аграрії області вирощують і нішові культури, зокрема, батат, спаржу, кавуни, дині тощо. Новинкою 2024 р. стало вирощування кавунів ветеранами війни в Жовківській ТГ та підприємцем, який переїхав з Херсонщини в Добросинсько-Магерівську ТГ.

Органічне та крафтове виробництво

В області здійснюють діяльність 19 операторів ринку органічної продукції (орієнтовна площа 1 тис.га), з них 3 – рослинництво, 6 – ягідництво/садівництво, 10 – заготівля і переробка дикоросів. Також діють 2 органічні кооперативи: СОК «Органік Гарден» – Самбірський район, ВК «Як Бджола» – Золочівський р-н.

В області налічується більше 100 виробників крафтової продукції, що виробляють сир, мед, м'ясу продукцію, хліб та випічку, соуси, джеми, вина, солодощі та інше.

У 2024 році проведено 2 ярмарки за участі крафтових виробників. Зокрема, Львівщина стала площадкою для проведення всеукраїнського «Львівського ярмарку смаку» та фестивалю українських крафтярів «Lviv Craft fest». Львівський ярмарок смаку вже став доброю традицією для області і проводиться щороку в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія). В свою чергу фестиваль «Lviv Craft fest», що був проведений в рамках співпраці з Міжнародною організацією міграції, об'єднав дрібних виробників продовольчої та непродовольчої груп товарів.

Тваринництво

У тваринництві спостерігається позитивна динаміка, зокрема Львівська область входить до п'ятірки лідерів за кількістю свиней (469,5 тисячі голів) та птиці (13,5 мільйона голів). Однак

зберігається проблема скорочення поголів'я великої рогатої худоби у господарствах населення, що потребує додаткової уваги з боку місцевих програм підтримки. Незважаючи на це, промисловий сектор демонструє значні досягнення: виробництво м'яса за 11 місяців зросло на 12,8 % (вироблено 144,4 тис. тонн м'яса), молока – на 3,6% (вироблено 25,9 тис. тонн), а яєць – на 23,7 % (89,2 млн шт.) порівняно з 2023 роком.

Розвиток галузі бджільництва

На Львівщині нараховується понад 4 тис. пасічників, які утримують 10 і більше бджолосімей та виробляють мед і побічні продукти бджільництва не тільки для власних потреб, а й для реалізації. Близько 70 % з них (2786) мають зареєстровані паспорти на пасіки в Реєстрі, в яких утримується понад 73,3 тис. бджолосімей. У приватному секторі зосереджені 99,5 % пасік, серед яких 32 % пасік є ще незареєстрованими. В області працює два підприємства з переробки (гомогенізації) меду та продуктів бджільництва потужністю виробництва фасованого меду близько 250 т/рік. Забезпеченість потужностями переробки продукції складає близько 30 % від виробництва меду.

Розвиток галузі рибиництва

Під вирощуванням аквакультури задіяно 5,2 тис. га площ водного дзеркала, в тому числі 4,8 тис. га ставків. Площа зариблених водних об'єктів складає 43 % (2,2 тис. га) від загальної площі. 7 суб'єктів племінної справи у рибистві вирощують та реалізують високопродуктивний рибопосадковий матеріал для зариблення і підвищення рибопроодуктивності водойм.

Розвиток підприємництва та кооперації

Область також відзначається успішною трансформацією особистих господарств у сімейні фермерські господарства, що забезпечує не лише розвиток локальної економіки, але й створює робочі місця для мешканців сільської місцевості. В поточному році зареєстровано 82 нових фермерських господарств, в тому числі 25 сімейних фермерських господарств без статусу юридичної особи. Загалом на Львівщині кількість СФГ є чи не найбільшою серед областей України (152 СФГ) (рис. 3).

Здійснюють діяльність 22 сільськогосподарські кооперативи, з них по напрямках: 3 – зернові, 5 – плодово-ягідні, 7 – молочні, 1 – з обробітку землі, 1 – бджільництво, 1 – м'ясний, 1 – овочівництво, 3 – інші багатфункціональні. Найбільше кооперативів діють в Золочівському, Стрийському, Самбірському та Львівському районах.

Дорадництво

Львівщина – пілотна область щодо впровадження та імплементації системи поширення сільськогосподарських знань та інновацій AKIS (в рамках Проекту Європейського Союзу «Інституційна та політична реформа дрібномасштабного сільського

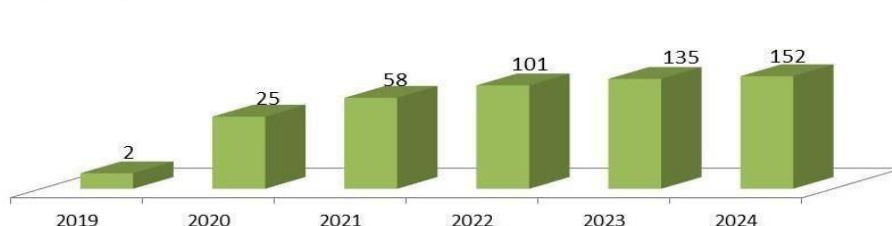
господарства в Україні (IPRSA). Зокрема, створено карту учасників AKIS у Львівській області для посилення взаємодії між державними органами, дорадчими службами, науковими установами та фермерськими організаціями. Розроблено «Довідник для фермера» – це «кишенькова» книжка для фермера

яка містить важливі рекомендації щодо інноваційних підходів ведення сільського господарства, ведення фермерської діяльності, реєстрації та оподаткування, а також вступу до ЄС. Включена також детальна інструкція щодо реєстрації у Державному аграрному реєстрі (ДАР).



ДЕПАРТАМЕНТ
АГРОПРОМИСЛОВОГО
РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛ.

РОЗВИТОК СІМЕЙНИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ



СТРУКТУРА ОСНОВНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ СФГ

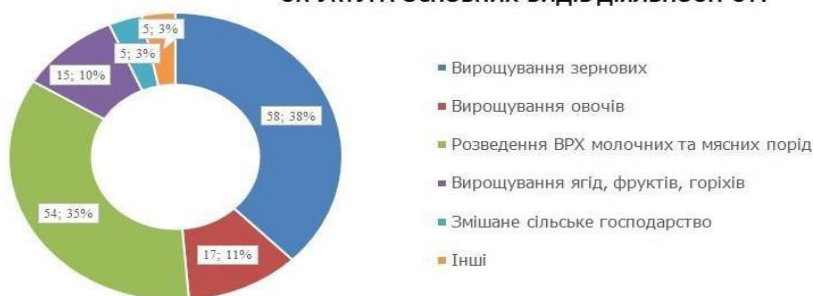


Рисунок 3

3 метою підвищення кваліфікації чи

В експорті аграрної продукції за вартістю

перекваліфікації дорадників організовано проведення навчання на базі Львівського Національного університету природокористування для 40 дорадників і експертів-дорадників. Створено онлайн-каталог «Сільськогосподарські дорадники Львівщини» (surl.li/nrtld): наразі у каталозі розміщено інформацію про більше 60 дорадників та експертів-дорадників, які можуть консультувати аграріїв Львівщини з питань економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології, впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки тощо.

На сайті Львівської облдержадміністрації створено рубрику «Порадник для сільськогосподарського товаровиробника» (surl.li/vzlwei), де розміщуються наукові статті та рекомендації про інноваційні розробки у галузі сільського господарства.

Експорт-імпорт

Відновлено експортний потенціал регіону. Частка продукції АПК в загальній структурі експорту товарів Львівщини за 10 місяців 2024 р. становила 42 % (у січні-жовтні 2023 р. – 40 %). Експортні потоки перевищили імпорт на 64 % або 373,4 млн дол. США. Експорт продукції АПК зріс на 8,7 % та склав 957 млн дол. США.

основну частку складають жири та олії рослинного або тваринного походження (31 %), продукція рослинного походження (36 %), готові харчові продукти (28 %).

Географія експорту продукції АПК охоплює країни ЄС (готові харчові продукти, зернові культури, молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед), Європи та Азії (жири та олії тваринного або рослинного походження, насіння і плоди олійних культур, м'ясо та істівні субпродукти), Азії, Європи, Північної Америки (істівні плоди і горіхи).

Збільшення обсягів власного виробництва сприяє імпортозаміщенню продукції АПК. Так, у січні-жовтні 2024 р. імпорт зменшився на 14 % і склав 583,6 млн дол. США. Зниження вартості імпортової продукції відбулось за всіма товарними групами.

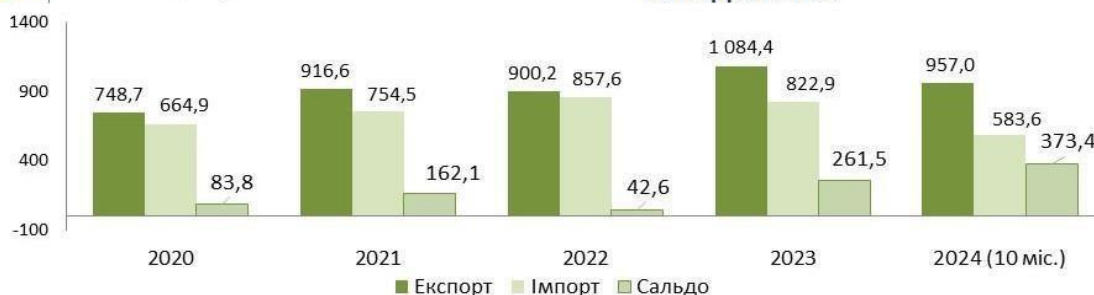
Реалізація інвестиційних проєктів

Однією з ключових складових успіху є активне залучення інвестицій. У 2024 р. в області введено в експлуатацію 15 нових об'єктів, включаючи переробні лінії, овочесховища та тваринницькі комплекси. Продовжується реалізація 21 інвестиційного проєкту, з них 10 проєктів з переробки сільськогосподарської продукції, 3 елеватори потужністю 132 тис. тонн, 1 овочесховище потужністю 1,2 тис. тонн, 3 тваринницьких приміщення з утримання 2184 корів та 650 голів ВРХ, 2 свинокомплекси для вирощування 7 тис. голів, 1 приміщення для утримання 600 овець.

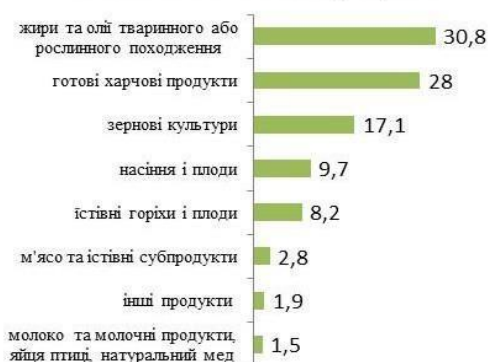


ДЕПАРТАМЕНТ
АГРОПРОМИСЛОВОГО
РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОДА

ЗОВНІШНЬОТРГІВЕЛЬНИЙ ОБІГ ПРОДУКЦІЇ АПК, МЛН.ДОЛ.США



СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ, %



СТРУКТУРА ІМПОРТУ ПРОДУКЦІЇ, %



Рисунок 4

Реалізація інвестиційних проєктів

Однією з ключових складових успіху є активне залучення інвестицій. У 2024 р. в області введено в експлуатацію 15 нових об'єктів, включаючи переробні лінії, овочесховища та тваринницькі комплекси. Продовжується реалізація 21 інвестиційного проєкту, з них 10 проєктів з переробки с.-г. продукції, 3 елеватори потужністю 132 тис. тонн, 1 овочесховище потужністю 1,2 тис. тонн, 3 тваринницьких приміщення з утримання 2184 корів та 650 голів ВРХ, 2 свинокомплекси для вирощування 7 тис. голів, 1 приміщення для утримання 600 овець

Реалізація проєктів МТД

Область є пілотним регіоном у багатьох аграрних ініціативах та міжнародних проєктах. Зокрема, Львівщина в числі перших обрана для пілотування проєкту ФАО «Комплексне, конкурентоспроможне та економічно раціональне створення ланцюжків доданої вартості в сільському, рибному та лісовому господарствах». Розпочато роботу щодо поширення с.-г. знань і інновацій (AKIS), яка відіграє важливу роль в країнах ЄС та є частиною САП. Створення такої системи дозволить ефективно реагувати на поточні та майбутні виклики в секторах сільського господарства та розвитку сільських територій і, зрештою, підвищити доходи фермерів і рівень життя в сільській місцевості.

Законодавчі ініціативи

З метою створення сприятливих умов для функціонування малих виробників Департамент агропромислового розвитку ЛЮДА ініціював внесення змін до низки законодавчих актів, зокрема: Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України»:

Запровадження механізмів здешевлення кредитів, наданих не лише банками, але й іншими фінансовими установами, зокрема кредитними спілками. Скасування обмеження можливості лише 1 раз застосувати механізм доплати єдиного внеску на соціальне страхування за рахунок бюджетних коштів.

Податковий кодекс України (ПКУ):

Скасування вимоги щодо провадження господарської діяльності виключно за місцем податкової адреси та збільшення максимальної граничної площі земельних угідь у власності та/або користуванні членів фермерських господарств з 20 до 50 гектарів. Підвищення порогу доходу для обов'язкової реєстрації платником ПДВ до 1167 мінімальних зарплат. Визначення поняття «міжнародного гранту» та його звільнення від оподаткування. Вказані ініціативи підтримані на рівні аграрного комітету Верховної ради, Мінагрополітики та будуть враховані при внесенні змін до законодавчих актів.



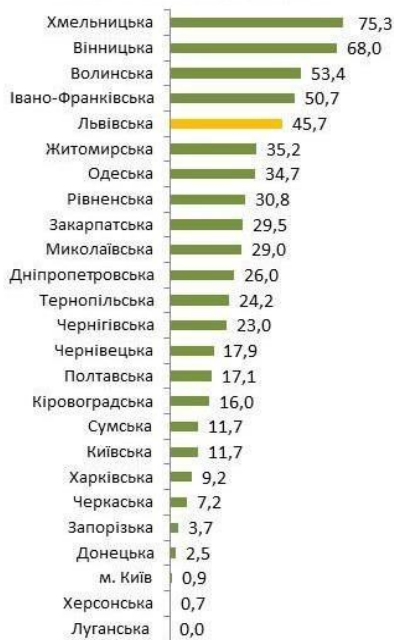
ДЕПАРТАМЕНТ
АГРОПРОМИСЛОВОГО
РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОДА

ДИНАМІКА ЗАЛУЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ СУБСИДІЇ ЧЕРЕЗ ДАР, МЛН ГРН.

НА 1 ГА ОБРОБЛЮВАЛЬНИХ УГІДЬ



ЗА УТРИМАННЯ ПОГОЛІВ'Я КОРІВ



ЗА УТРИМАННЯ ПОГОЛІВ'Я ОВЕЦЬ ТА КІЗ



В ДАР зареєстровано 4192 с/г виробники, з них: фізичні особи - 2212, ФОП- 547, юридичні особи – 1433 (1392 с/г виробника зареєстровано у 2024 році, що становить 147% до плану). Субсидію нараховано 1125 виробникам

Рисунок 5

Висновки

2024 рік став роком суттєвих змін для аграрного сектору Львівщини. Вагомий прогрес у рослинництві, тваринництві, органічному виробництві та бджільництві підтвердив стратегічну важливість регіону для агропромислової сфери України. У перспективі Департамент агропромислового розвитку продовжуватиме працювати над розширенням можливостей для фермерів, модернізацією інфраструктури та впровадженням інновацій у всіх секторах сільського господарства. Особлива увага приділятиметься підготовці до глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, та зміцненню міжнародної співпраці у галузі. Ефективне використання наявних ресурсів, залучення інвестицій та впровадження інновацій сприятимуть зміцненню позицій Львівщини серед регіонів України. Успіх галузі не лише забезпечить продовольчу безпеку, а й зробить вагомий внесок у соціально-економічний розвиток регіону та покращення добробуту його мешканців.

Підсумовуючи результати роботи аграрного сектору економіки слід зазначити, що Департамент агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації тісно співпрацює з науково-дослідним Інститутом сільського господарства Карпатського регіону НААН та іншими науковими установами та громадськими організаціями. Зокрема

Інститутом сільського господарства Карпатського регіону НААН за участі керівництва департаменту реалізовано пілотний проєкт з навчання жінок-фермерок за спонсорської підтримки Японського агентства міжнародного співробітництва (JICA) в рамках реалізації програми відновлення аграрного сектору України. Традиційно в рамках співпраці інституту з Львівською аграрною палатою, Департаментом агропромислового розвитку Львівської ОДА, фермерами відбулася реалізація програми підтримки фермерів в рамках впровадження соціального проєкту «Хліб заради миру в Україні», в результаті якої фермерам надається допомога у забезпеченні насіннєвим матеріалом, а також рекомендації щодо вирощування. За участі науковців наукових установ надаються консультації всім категоріям агровиробників. Ефективна співпраця налагоджена із Дорадчою службою.

На 2025 р. департаментом сформовано календарний план співпраці науки, агробізнесу, громадських формувань, ОТГ та державних органів управління. Інтеграція науки, управління та виробників дає гарні надії та перспективи розвитку аграрної галузі у забезпеченні продовольчої безпеки та інтеграції в ЄС.

Отримано: 09.01.2025

Погоджено до друку: 12.02.2025